

Registro Nr. 1855

LIETUVOS VALSTYBĖS ISTORIJS ARCHYVAS

FONDAS NR. 274

PRIENŲ KOMPROMISINIS TEISMAS

ПРЕНСКИЙ КОМПРОМИСАРСКИЙ СУД

DEKRETŲ PROTOKOLŲ KNYGŲ

АПУРАШАС NR. 1

CHRONOLOGINĖS RIBOS: 1796 m.

LIETUVOS VALSTYBĖS ISTORIJS ARCHYVAS

PAŽYMA APIE PRIENŲ KOMPROMISINIO TEISMO FONDA NR. 274

2022-12-14 Nr. A7-62

Vilnius

I. INFORMACIJA APIE FONDO SUDARYTOJĄ

Kompromisinis teismas (lenk. *sąd kompromisarski, polubowny*; rus. *компромисарский, полюбовный суд*) – teismo institucija Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje (toliau – LDK), pradėjusi veikti anksčiau, negu ji buvo oficialiai įkurta. Jos reglamentas nustatytas 1566 m.¹ Kompromisinis teismas nagrinėjo daugiausia civilines bylas, išskyrus tas, kuriose viena pusė buvo valstybinio dvaro valdytojas arba iždas². Buvo sudaromas pačių ginčo šalių. Abi šalys pasirinkdavo lygų skaičių teisėjų (arbitrų), nustatydavo jiems laiką ir vietą bylai nagrinėti, o pačios įsipareigodavo paklusti jų sprendimui. Teisėjai privalėjo vadovautis Lietuvos įstatymais ir papročiais. Teisėjams nesutarus (nesusidarius balsų daugumai) arba atsisakius kuriai iš šalių vykdyti sprendimą, galima buvo kreiptis į žemės teismą, o nuo 1726 metų – į Vyriausiąją Lietuvos Tribunalą³. Kompromisinių teismų sprendimai Tribunalui tekdavo tik tuomet, kai teisėjų nuomonės išsiskirdavo ir nepavykdavo priimti galutinio sprendimo. Tačiau dažnas bylininkas nesėkmingai besiklostant teismo procesui ieškodavo pretekstų nesilaikyti pasirašyto susitarimo bylinėtis sutartame teisme ir iš jo pasitraukdavo⁴.

Abi ginčo šalys dažniausiai pačios išsirinkdavo teisėjus (arbitrus), nors pasitaikydavo atvejų, kai juos skirdavo teismas ar kita institucija. Paprastai sprendžiant ginčą dalyvaudavo keli teisėjai, jų skaičius tam tikrais atvejais svyrudavo nuo vieno iki keliolikos. Procesui vadovaudavo pirmininkas – vadinamas superarbitras, kuris buvo išrenkamas abiejų ginčo šalių arba pačių arbitrų susitarimu⁵. Proceso pradžioje buvo sudaroma speciali sutartis, kurioje turėjo atsirasti įsipareigojimas perduoti bylą nagrinėti kompromisiniam teismui; taip pat joje turėjo būti nurodytas ginčo objektas, teismo sudėtis, ginčo sprendimo būdas (susitarimas arba teismo sprendimas), taip

¹ Apie kompromisinių teismą kalbama ir Trečiajame Lietuvos Statute, žr. „O полюбовном суду“, LAPPO J., 1588 metų Lietuvos Statutas t. 2 (Kaunas, 1938), p. 261–262.

² BUTĖNAS, Domas, *Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valstybinių ir visuomeninių institucijų istorijos bruožai XIII–XVIII amžiuje* (Vilnius, 1997), p. 57.

³ „Obwarowanie sądów polubownych alias kompromisarskich“, *Volumina legum* t. 6 (Petersburg, 1860), p. 249.

⁴ STANKEVIČ, Adam, *Lietuvos Vyriausiojo Tribunalo veikla XVIII a. II pusėje: bajoriškosios teisės raiška* [daktaro disertacija] (Vilnius, 2013), p. 42.

⁵ MONIUSZKO, Adam, *Prawo sądowe Rzeczypospolitej szlacheckiej (XVI–XVIII w.). Zarys wykładu z wyborem źródeł* (Warszawa, 2017), p. 62.

pat numatyti teismo sprendimo neįvykdymo padariniai⁶. Kompromisinio teismo sprendimai, kaip ir visų kitų teismų, buvo vadinami dekretais⁷.

XVII a. 5 deš.–1773 m. Prienų seniūniją valdė Butlerių šeima⁸, tačiau ne kartą ji buvo nuomojama ir kitiems asmenims. 1760 m. ją laikė Mykolas Antanas Sapiega. 1769 m. seniūnija nurodoma esanti „laisva“, skirta Andriui ir Teresei Poniatovskiams⁹. 1775 m. Prienų seniūnijos valdos perleistos artilerijos generolui, kunigaikščiui Kazimierui Nestorui Sapiegai. Prie jo nuopelnų Prienamams galima priskirti privilegijos suteikimą buvusiai popieriaus dirbtuvei atkurti ir vokiečių amatininkų kvietimą atvykti į Prienus plėtoti amatus. Gali būti, kad su tuo susietas i K. N. Sapiegos kreipimasis į Lietuvos ir Lenkijos valdovą Stanislovą Augustą Poniatovskį dėl papildomos privilegijos prekybai. 1785 m. balandžio 22 ar 23 d. Prienamams suteikta šešių prekymečių privilegija. 1790 m. birželio 10 d. K. N. Sapiega suteikė į Prienus atvykusiems vokiečių amatininkams Kauno žemės teisme įregistruotą privilegiją, kuria siekta „miestui naudos“, užtikrintos laisvės ir teisės „įvairių menų meistrams“, atvykėliams leista turėti savo teismą, tikėjimo ir papročių laisvę ir t.t. 1791 m. lapkričio 9 d. Ketverių metų seimas suteikė Prienamams magdeburgo teisę ir herbą, taip pat padalijo Kauno apskritį į dvi apskritis – Kauno ir Prienų; pastarajai priskirta Užnemunės teritorija su Virbaliu, Vištyčiu, Naumiesčiu, Vilkaviškiu, Panemune, o taip pat dešiniajame krante buvusią Punia. Mieste ėmė rinktis seimeliai¹⁰.

Lietuvos valstybės istorijos archyve (toliau – LVIA) saugoma viena Prienų kompromisinio teismo byla – dekreto protokolas, sudarytas 1796 m. kovo 1–2 d. Ją sprendė trys pareigūnai – teismo pirmininkas (superarbitras) – Kauno žemės teismo teisėjas Tomas Mineika¹¹, du teisėjai (arbitrai) – Prienų žemės teismo teisėjas Leonardas Višnevskis ir Trakų žemės teismo teisėjas Petras Klečkovskis¹². Šioje byloje buvo nagrinėjamas ginčas dėl Prienų seniūnijai priklausančių Tartupio, Klebiškio ir Zytoviškio palivarkų tarp Lenkijos dvaro šambeliono ir LDK artilerijos generolo bei Prienų seniūno K. N. Sapiegos įgaliotinio Ignoto Vaicechovskio ir brolių Bernardo ir

⁶ GŁUSZAK, Marcin, „Problematyka sądownictwa polubownego w rezolucjach Rady Nieustającej (1776–1788)“, *Czasopismo Prawno-histeryczne* t. 68, 2016, sąs. 2, p. 87.

⁷ GŁOGER, Zygmunt, *Encyklopedia staropolska*, <https://literat.ug.edu.pl/glogers/0037.htm> [žiūr. 2022-09-08].

⁸ Preny, *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich* t. 9 (Warszawa, 1880-1914), p. 34.

⁹ MIŠKINIS, Algimantas, „Prienai“, *Užnemunės miestai ir miesteliai* t. 1 (Vilnius, 1999), p. 428.

¹⁰ Ten pat, p. 428–429.

¹¹ *Urządniczy Wielkiego Księstwa Litewskiego. Spisy* t. 2: Województwo trockie, XIV–XVIII wiek, pod red. Andrzeja Rachuby (Warszawa, 2009), p. 422.

¹² Ten pat, p. 200.

Jono Penčkovskių. Šie ir kiti nauji palivarkai (Klebiškis, Liepalotas, Zytoviškis, Skrynupiai, Mikališkis, Tartupis) išdygo tarp 1744–1772 m.¹³

1795 m. Abiejų Tautų Respublika buvo panaikinta, Prienai atiteko Prūsijai ir jai priklausė iki 1807 m. Vėliau Prienai priklausė Prancūzijos vasalui – Varšuvos kunigaikštystei, o nuo 1815 m. – Rusijos imperijai pavaldžiai Lenkijos karalystei. Lietuvai grąžinti tik po Pirmojo pasaulinio karo¹⁴.

Per visą savo veiklos laikotarpį (ATR ir Rusijos imperijos laikais) kompromisinis teismas veikė remdamasis Lietuvos Statuto straipsniais. Oficialia teismo kalba buvo lenkų kalba. Tokia padėtis išliko iki 1840 m. liepos 7 d., kai imperatoriaus Nikolajaus I įsaku Lietuvos Statutas Vilniaus gubernijoje neteko galios, o kompromisiniai teismai buvo panaikinti.

Prienų kompromisinio teismo aktų knyga buvo saugoma Kauno jungtiniame baudžiamojo ir civilinio teismo archyve.

II. DOKUMENTŲ SUTVARKYMAS

Bendrosios žinios apie fondo dokumentus

1852 m. balandžio 2 d. Rusijos imperatorius Nikolajus I paskelbė įsaką „dėl vakarinių gubernijų centrinių senųjų aktų archyvų Kijeve, Vitebske ir Vilniuje įsteigimo“¹⁵. Remiantis šiuo įsaku buvo įsteigtas Vilniaus centrinis senųjų aktų archyvas, kuriame turėjo būti sukaupti visi LDK veikusių įstaigų ir institucijų aktai, surašyti iki 1799 m. Šio archyvo direktoriumi buvo paskirtas Nikita Gorbačevskis. Archyvo išlaidoms iš valstybės išdo buvo skirta 2300 rublių, o jo veiklą kontroliavo Rusijos imperijos liaudies švietimo ministerija.

1883 m. Kauno jungtiniame baudžiamojo ir civilinio teismo rūmų archyve buvo rasta 161 senųjų aktų knyga¹⁶, viena iš jų priklausė Prienų kompromisiniam teismui. 1883 m. liepos 15 d. 7-ios iš jų buvo nusiųstos į Vilniaus centrinį senųjų aktų archyvą, tarp jų buvo ir Prienų kompromisio teismo aktų knyga¹⁷. Remiantis 1883 m. liepos 23 d. Ivano Sprogio pranešimu, šios ir kitos bylos buvo įrašytos į papildomą rankraštinį N. Gorbačevskio senųjų aktų

¹³ TOTORAİTIS, Jonas, *Sūduvos Suvalkijos istorija* d. 1 (Kaunas, 1938), p. 419.

¹⁴ *Lietuvos heraldika* parengė Edmundas Rimša (Vilnius, 2008), p. 336–337.

¹⁵ *Полное собрание законов Российской империи. Второе собрание* т. 27, ч. 2: реестр хронологический, № 26126 https://nlr.ru/e-res/law_r/search.php [žiūr. 2022-05-26].

¹⁶ *Archiwum akt dawnych w Wilnie w okresie od 1795 do 1922 roku: rys historyczny*, opr. R. Mienicki (Wilno, 1923), p. 54.

¹⁷ LVIA, f. 594, ap. 1, b. 683, l. 52–52v.

katalogą (bylų grupė Nr. 19603–19618)¹⁸, didžiąja dalimi sudarytą iš bylų, į archyvą patekusių 1873–1914 m. laikotarpiu, ir neįtrauktų į 1872 m. spausdintinį N. Gorbačevskio katalogą. Be inventorinio numerio šiame kataloge kiekviena byla turėjo sudarytą trumpą antraštę, buvo nurodyta sudarymo data ir lapų kiekis.

XX a. vykę pasauliniai karai ir okupacijos skaudžiai atsiliepė Vilniaus centriniam senųjų aktų archyvui. Jis ne kartą buvo išvežtas į užsienį ir vėl grąžintas į Lietuvą. Nemažai bylų dingo arba atsidūrė kitų šalių archyvuose. Po antro pasaulinio karo Vilniaus centrinio senųjų aktų archyvo bylos perėjo LTSR centrinio valstybinio archyvo žinion. 1946 m., siekiant įvesti tikslią Lietuvos archyvuose saugomų fondų apskaitą ir kontrolę, Vyriausioji archyvų valdyba prie TSRS vidaus reikalų ministerijos išleido potvarkį, kuriuo LTSR archyvų valdybai nurodoma užregistruoti visus tuo metu buvusius archyvų fondus, suteikiant jiems numerius. Vykdamas šį potvarkį, 1949–1951 m. Prienų kompromisinio teismo fondui buvo suteiktas Nr. 274 (SA).

1957 m. sausio 1 d. Vilniuje buvo įsteigtas LTSR centrinis valstybinis istorijos archyvas, kuriam iš LTSR centrinio valstybinio archyvo buvo perduoti Senieji aktai, tame tarpe ir Prienų kompromisinio teismo fondas. Jo apskaitos dokumentu buvo naudojamas papildomas rankraštinis N. Gorbačevskio senųjų aktų katalogas, pagal kurį jam priklausė viena byla.

1976 ir 1980 m. Lietuvos TSR centriniame valstybiniame istorijos archyve atlikus Prienų kompromisinio teismo fondo Nr. 274 (SA) bylų kiekio ir fizinės būklės patikrinimą, buvo nustatyta, kad šiame fonde pagal papildomą rankraštinį N. Gorbačevskio senųjų aktų katalogą, kuris buvo naudojamas kaip apyrašo Nr. 1 apskaitos dokumentas, faktiškai yra 1 byla (Gorb. Nr. 19613). Taigi, patikrinimas patvirtino pagal archyvo apskaitą šiam fondui priklausančių bylų kiekį.

2022 m. naujai sudarius Prienų kompromisinio teismo fondo Nr. 274 (SA) apyrašą Nr. 1, jame faktiškai yra 1 apskaitos vienetas.

Iš viso Prienų kompromisinio teismo fonde Nr. 274 (SA) yra 1 apskaitos vienetas, kuris yra sudarytas 1796 m. kovo 1–2 d.

Dekretų protokolų knygų apyrašas Nr. 1

Iš naujo patyrinti ir pertvarkyti Senuosius aktus imtasi, norint ištaisyti papildomame rankraštiniame N. Gorbačevskio senųjų aktų kataloge pastebėtus bylų aprašymo trūkumus ir

¹⁸ LVIA, f. 594, ap. 1, b. 683, l. 53.

netikslumus. 2022 m., sudarant naują Prienų kompromisinio teismo fondo Nr. 274 (SA) apyrašą Nr. 1, buvo atlikti šie darbai:

- 1) bylų kiekio, fizinės būklės patikrinimas;
- 2) bylų priklausymo fondui nustatymas;
- 3) dokumentų tikslių chronologinių ribų nustatymas;
- 4) bylų antraščių lietuvių ir rusų kalbomis sudarymas;
- 5) naujų numerių suteikimas apskaitos vienetams.

Naujai sudarytame fondo Nr. 274 „Prienų kompromisinis teismas“ apyraše Nr. 1 į papildomą rankraštį N. Gorbačevskio senųjų aktų katalogą įrašyta byla gavo naują apskaitos numerį, tačiau šalia lieka nurodytas ir ankstesnis N. Gorbačevskio katalogo numeris.

Fondo Nr. 274 (SA) apyrašo Nr. 1 bylą (Gorb. Nr. 19613) sudaro dekreto protokolas. Jame įrašyti Prienų kompromisiniame teisme nagrinėjamos bylos turinys, eiga ir skelbiamas teismo nuosprendis. Dekreto protokolas sudarytas 1796 m. kovo 1–2 d.

Apyrašo Nr. 1 bylą Nr. 1 (Gorb. Nr. 19613) sudaro 1796 m. kovo 1–2 d. Prienų kompromisinio teismo dekreto protokolas byloje dėl Prienų seniūnijai priklausančių Tartupio, Klebiškio ir Zytoviškio palivarkų tarp Lenkijos dvaro šambeliono ir LDK artilerijos generolo bei Prienų seniūno Kazimiero Nestoro Sapiegos įgaliotinio Ignoto Vaicekausko ir Lenkijos dvaro šambeliono Bernardo Penčkovskio, atstovavusio ir savo brolių Joną Penčkovskį. Šis dekreto protokolas patvirtintas Trakų kompromisinio teismo teisėjų Tomo Mineikos, Petro Klečkovskio ir Leonardo Višnevskio parašais¹⁹.

Fondo Nr. 274 (SA) apyrašo Nr. 1 bylos fizinio stovio ir datų ypatybės nurodytos lentelės pastabų skiltyje. Šio apyrašo dokumentas parašytas lenkų kalba. Tvarkant apyrašą Nr. 1 sudaryta nauja bylos antraštė lietuvių ir rusų kalbomis, tiksliau nustatytos bylos chronologinės ribos ir lapų kiekis.

Iš viso į fondo Nr. 274 (SA) Prienų kompromisinio teismo apyrašą Nr. 1 įrašytas 1 apskaitos vienetas, sudarytas 1796 m. kovo 1–2 d.

Informacijos ir sklaidos skyriaus
vyriausioji specialistė

Violeta Pansevič

ПЕРЕВОД СПРАВКИ ФОНДА № 274 „ПРЕНСКИЙ КОМПРОМИСАРСКИЙ СУД“

¹⁹ LVIA, f. 274, ap. 1, b. 1 (Gorb. Nr. 19613), l. 10–10v.

I. ИНФОРМАЦИЯ О ФОНДОБРАЗОВАТЕЛЕ

Компромисарский суд (пол. *sąd kompromisarski, polubowny*) – судебное учреждение в Великом княжестве Литовском (далее – ВКЛ), которое начало действовать до его официального учреждения. Его регламент был установлен в 1566 г. Компромисарский суд рассматривал в основном гражданские дела, за исключением тех, в которых одной из сторон был управляющий государственным имением или казначейство. Он формировался самими спорящими сторонами. Обе стороны избирали равное число судей (арбитров), назначали им время и место рассмотрения дела и обязывались подчиняться их решению. Судьи были обязаны соблюдать литовские законы и обычаи. При несогласии судей (отсутствии большинства) или при отказе одной из сторон от исполнения решения можно было обратиться в земский суд, а с 1726 г. – в Трибунал ВКЛ. Решения компромисарских судов поступали в Трибунал только тогда, когда мнения судей расходились и окончательное решение принять было невозможно. Однако, когда судебный процесс не увенчался успехом, частый истец искал предлоги для несоблюдения подписанного соглашения для судебного разбирательства в согласованном суде и отказывался от него.

Обе стороны спора обычно сами избирали судей (арбитров), хотя бывали случаи, когда они назначались судом или другим учреждением. Как правило, в решении спора участвовало несколько судей, их количество в отдельных случаях варьировалось от одного до десяти. Процессом руководил председатель – так называемый суперарбитр, который избирался по соглашению обеих сторон спора или самими арбитрами. В начале процесса заключался специальный договор, в котором должно было фигурировать обязательство передать дело в компромисарский суд; в нем также должен быть указан предмет спора, состав суда, способ разрешения спора (соглашение или решение суда), а также предусмотренные последствий неисполнения решения суда. Решения компромисарского суда, как и всех других судов, назывались декретами.

В 5 десятилетии XVII в.–1773 г. Пренское староство принадлежало семье Бутлеров, но не раз сдавалось оно в аренду другим лицам. В 1760 г. его содержал Михаил Антоний Сапега. В 1769 г. староство указано как «свободное», предназначенное для Андрея и Терезы Понятовских. В 1775 г. владения Пренского староства были переданы генералу литовской артиллерии, князю Казимиру Нестору Сапеге. К его заслугам для города Прены можно отнести предоставление привилегии восстановить бывшую бумажную фабрику и

приглашение немецких ремесленников приехать в Прены для развития своих ремесел. Не исключено, что с этим связано обращение К. Н. Сапеги к королю польскому и великому князю литовскому Станиславу II Августу Понятовскому о дополнительной привилегии на торговлю. 22 или 23 апреля 1785 г. Прены получили привилегию проводить ежегодные ярмарки. 10 июня 1790 г. К. Н. Сапега предоставил немецким ремесленникам, приехавшим в город Прены, в Ковенском земском суде зарегистрированную привилегию, имевшую на цели «пользу для города», обеспечил свободу и права «мастерам различных ремесел», вновь прибывшим разрешил иметь свой суд, свободу вероисповедания и обычаев и т.д. 9 ноября 1791 г. Четырёхлетний сейм предоставил для города Прены магдебургское право и герб, а также разделил Ковенский уезд на два уезда — Ковенский и Пренский; к последнему была отнесена территория Занеманья с городами Вержболово, Виштынец, Нове място, Волковышки, Понемунь, а также находившаяся на правом берегу Пуны. В городе Прены собирались сеймики.

В Литовском государственном историческом архиве (далее – ЛГИА) хранится одно дело Пренского компромисарского суда – декретовый протокол, составленный 1–2 марта 1796 г. Решение принимали три должностных лица – председатель суда (суперарбитр) – судья Ковенского земского суда Томаш Минеико, два судьи (арбитра) – судья Пренского земского суда Леонард Вишневский и судья Трокского земского суда Петр Ключковский. Дело касалось спора по поводу фольварков Тартупе, Хлебишки и Житовишки принадлежавших Пренскому староству между шамбеляном польского двора Игнатием Войцеховским – уполномоченным генерала литовской артиллерии и старосты пренского Казимира Нестора Сапеги и шамбеляном польского двора Бернардом Пенчковским, который представлял интересы и своего брата Яна Пенчковского. Эти и другие новые фольварки (Хлебишки, Лепалот, Житовишки, Скрынупе, Михалишки, Тартупе) возникли в период с 1744 по 1772 г.

В 1795 г. Речь Посполитая была разделена, Прены перешли к Пруссии и принадлежали ей до 1807 г. Позже Прены принадлежали французскому вассалу — Варшавскому герцогству, а с 1815 г. – Царству Польскому в составе Российской империи. В состав Литвы вернулись только после Первой мировой войны.

В течении всей своей деятельности (во времена Речи Посполитой и Российской империи), работа компромисарского суда была регламентирована Литовским Статутом. В суде официальным языком по-прежнему был польский язык. Ситуация кардинально

изменилась только 7 июля 1840 г., когда император Николай I своим указом отменил действие Литовского Статута в Виленской губернии, а компромисарские суды были упразднены.

Книга Пренского компромисарского суда хранилась в архиве Ковенской соединённой палаты уголовного и гражданского суда.

СОЗДАНИЕ ФОНДА И ЕГО СТРУКТУРА **Сведения о фонде**

2 апреля 1852 г. император России Николай I издал указ «об учреждении в Киеве, Витебске и Вильно центральных архивов древних актов». Согласно этому указу, в Виленском центральном архиве древних актов, которое курировало министерство народного просвещения Российской империи, должны были быть собраны все документы, составленные до 1799 г. Директором архива был назначен Никита Горбачевский. Для нужд учреждения из государственной казны выделено 2300 рублей.

В 1883 г. в архиве Ковенской соединённой палаты уголовного и гражданского суда было обнаружена 161 книга древних актов, одна из них принадлежала Пренскому компромисарскому суду. 15 июля 1883 г. 7 из них были переданы в Виленский центральный архив древних актов, среди них была и книга принадлежащая Пренскому компромисарскому суду. На основании уведомления Ивана Спрогиса с 23 июля 1883 г., эти и другие книги древних актов внесены в дополнительный рукописный каталог древних актов Н. Горбачевского (группа дел № 19603–19618), который в большинстве состоял из дел, попавших в архив в течении 1873–1914 гг. и не вошедших в печатный каталог Н. Горбачевского с 1872 г. Кроме инвентарного номера, каждое дело в этом каталоге имело короткий заголовок, были указана его дата составления и количество листов.

В XX в. прошедшие мировые войны и оккупации болезненно отозвались на судьбе Виленского центрального архива древних актов. Он несколько раз был вывезен за границу. Немало дел потерялось или оказалось в архивах соседних государств. После второй мировой войны дела Виленского центрального архива древних актов перешли в ведение центрального государственного архива Лит.ССР. В 1946 г. Архивное управление Лит.ССР получило указание Главного Архивного управления при МВД СССР о взятии всех архивных фондов на учёт и присвоении им номеров. Выполняя это указание, в 1948–1951 гг. фонду «Пренский компромисарский суд» был присвоен № 274.

1 января 1957 г. в Вильнюсе был учрежден центральный государственный исторический архив Лит.ССР, в который из центрального государственного архива были переданы древние акты, в том числе и фонд «Пренский компромисарский суд». Дополнительный рукописный каталог древних актов Н. Горбачевского использовался как документ учёта описи № 1 фонда № 274, согласно которому ей принадлежало 1 дело.

В 1976 и 1980 гг. в центральном государственном историческом архиве Лит.ССР была проведена проверка наличия и состояния дел фонда № 274 «Пренский компромисарский суд». В результате проверки было установлено, что в дополнительном рукописном каталоге древних актов Н. Горбачевского, который использовался как учётный документ описи № 1 фонда № 247, оказалось в наличии 1 дело (Горб. № 19613). Проверка подтвердила соответствие фактического количества дел количеству принадлежавших фонду дел.

После составления в 2022 г. новой описи № 1 фонда № 274 «Пренский компромисарский суд» в ней была учтена 1 единица хранения.

Итого в фонде № 274 «Пренский компромисарский суд» имеется 1 единица хранения, которая была составлена 1–2 марта 1796 г.

Первая опись фонда № 274 «Пренский компромисарский суд»

Недостатки и неточности в описании дел дополнительного рукописного каталога древних актов Н. Горбачевского явились стимулом для исследований Древних актов. При составлении в 2022 г. новой описи № 1 фонда № 274 «Пренский компромисарский суд» были проведены следующие работы:

1. проверка наличия и физического состояния дел, ведение точного фактического учёта древних актов;
2. фондирование;
3. уточнение хронологических рамок документов;
4. составление заголовков дел на литовском и русском языках;
5. перешифровка дел.

В результате проверки установлено, что в первой описи фонда № 274 «Пренский компромисарский суд» имеется в наличии 1 (одна) единица хранения. Это дело в

новосоставленной описи № 1 получило новый инвентарный номер. Рядом указан и старый шифр дополнительного рукописного каталога древних актов Н. Горбачевского.

Дело № 1 (Горб. № 19613) описи № 1 фонда № 274 по виду документа является декретовым протоколом. В нем излагается суть и процесс рассматриваемого в Пренском компромисарском суде дела и выносятся судебное решение. Документ составлен 1–2 марта 1796 г.

Дело № 1 (Горб. № 19613) описи № 1 фонда № 274 составляет декретовый протокол Пренского компромисарского суда, который касается спора по поводу фольварков Тартупе, Хлебешки и Житовишки принадлежавших Пренскому староству между шамбеляном польского двора Игнатием Войцеховским – уполномоченным генерала литовской артиллерии и старосты пренского Казимира Нестора Сапеги и шамбеляном польского двора Бернардом Пенчковским, который представлял интересы и своего брата Яна Пенчковского. Он удостоверен подписями судей Пренского компромисарского суда Томаша Минейки, Петра Клечковского и Леонарда Вишневого.

Особенности даты документа, физического состояния и состава дела описи № 1 фонда № 274 указаны в таблице, в колонке «примечания». Документ написан на польском языке. В описи № 1 также составлен новый заголовок дела на литовском и русском языках, точнее указаны хронологические рамки документа и количество листов.

Всего в описи № 1 фонда № 274 «Пренский компромисарский суд» имеется 1 единица хранения, составленная 1–2 марта 1796 г.

Главный специалист

Отдела распространения информации

Виолета Пансевич